
trpasličí noviny

zpravodajská síť bílého trpaslíka

Vydává Amatérská prohlídka oblohy Příloha BT č. 137.

drbnosti

- Opět tady máme vánoční čas, možnost vypadnout z pracovního shonu a vyrazit třeba pod oblohu. Budeme se těšit na pozorování!
- Z našeho dlouholetého člena Jirky Krtičky se stal pan docent! Blahopřejeme.
- Mění se rok a s ním se mění i tvůrce Bílého trpaslíka. V šéfredatorské a sazečské židli Zdeněk Janák (janak@astronomie.cz) vystřídá Michala Švandu. Doufám, že „mladá krev“ dodá nové mladé nápady a změny. Budu se těšit. Michalovi bych pak rád poděkoval za skvělou několikaletou práci na našem zpravodaji.
- Pokud máte své webové astrostránky, blog nebo si je plánujete pořídit, nabízíme vám možnost mít tyto stránky či blog na doméně astronomie.cz. Adresa může být ve tvaru „*něco*.astronomie.cz“ nebo „www.astronomie.cz/*něco*“. Příkladem mohou být stránky <http://stone.astronomie.cz/> nebo také <http://cassi.astronomie.cz/>. V případě zájmu či dalších informací se stačí ozvat na apo@astronomie.cz.
- Ve středu 5. prosince 2007 zemřel doc. RNDr. Zdeněk Pokorný, CSc., ředitel Hvězdárny a planetária Mikuláše Koperníka v Brně a náš dlouholetý člen...
- Opět nastala doba placení členských příspěvků. Více informací naleznete dále. Zkontrolujte si svůj platební termín!
- Nezapomeňte se přihlásit do naší e-mailové diskuse, která je otevřena pro libovolné astronomické, meteorologické či kosmonautické „plkání“ mezi členy a také pro vyjádření vašich názorů či nápadů. Pokud se chcete přihlásit, stačí napsat Michalu Švandovi, který je jejím správcem (michal@astronomie.cz).
- Jako přílohu k speciálnímu vánočnímu vydání Bílého trpaslíka naleznete další z pracovních listů brněnské Hvězdárny a Planétaria, tentokrát „Vesmír v hrsti“.
- Pohodové svátky a ještě pohodovější rok 2008 přeje za vaši Amatérskou prohlídku oblohy

Marek Kolasa

členské příspěvky

Je přelom roku a to znamená pro mnohé z nás otevřít peněženku a zaplatit členský příspěvek. Ve výši:

- 60 Kč elektronické členství (nově zpoplatněno!)
- 300 Kč snížený členský příspěvek pro studenty a nezaměstnané
- 400 Kč pro pracující
- 500 Kč pro organizace

Zahraniční členové (ne elektroničtí) musí k členskému příspěvku přičíst ještě 50 korun na dražší poštovné (platby jsou možné jen třetím způsobem viz níže). Elektronické členství je pro české i zahraniční členy, kteří dostanou zpravodaj v elektronické podobě (PDF) prostřednictvím e-mailu. O vkládané přílohy a nejrůznější překvapení, která jsou běžná v papírové edici Bílého trpaslíka, tedy přijdou. Je několik způsobů úhrady:

- První je zaplacení na poště složenkou typu A. Na složence je nutno vyplnit mimo jiné i zprávu pro příjemce (své jméno a popř. nějaký vzkaz) a variabilní symbol (vaše datum narození ve tvaru rok, měsíc, den – např. 851002 nebo symbol přidělený pokladníkem). Adresa majitele účtu je *Amatérská prohlídka oblohy, Kubešova 8, 612 00 Brno*.
- Druhá možnost je převod z účtu na účet. K tomu však budete potřebovat variabilní symbol v trochu rozšířeném tvaru (ten vám přidělí naše pokladnice). Pro variabilní symbol si tedy pište Janě Adamcové na e-mail: *jana@astronomie.cz*.
- Třetí je zaslání částky přímo na adresu *Janě Adamcové, VŠK 17. listopadu, B 116* (důležité vyplnit číslo pokoje!), *Pátkova 3, 182 00 Praha 8*. Tímto způsobem (tedy jedině) přijímáme také členské příspěvky od zahraničních členů.
- Čtvrtá možnost je osobní platba pokladníkovi.

Číslo APO účtu: 1097864001/2400 (eBanka)

Veškeré dotazy vám ráda zodpoví Jana Adamcová (*jana@astronomie.cz*).

Marek Kolasa

Doc. RNDr. Zdeněk Pokorný, CSc. zemřel

Ve středu 5. prosince 2007 skončil plodný život hvězdáře Zdeňka Pokorného. Stalo se tak vinou nemoci, o které jako veselý a činorodý šedesátník ještě v polovině května nevěděl, ale jejímž vlivem v týdnu před svatým Mikulášem jeho život postupně vyhasl.

Zdeněk se astronomii věnoval od dětství. Zajímaly ho planety, už ve třinácti letech jim dost rozuměl – korespondoval si s lidmi v zahraničí, někteří ho oslovovali předpokládaným titulem doktor. . . . O planetách přednášel od začátku šedesátých let na brněnské hvězdárně, kde byl jedním z tzv. demonstrátorů, kteří zde ukazují oblohu veřejnosti. Na hvězdárně tak působil téměř celou její fyzickou existenci, pomíneme-li etapu, kdy měla jen jednu kopuli bez zázemí.

Vystudoval fyziku na brněnské univerzitě, poté nastoupil v roce 1970 jako ředitel hvězdárny v Prostějově. Od roku 1972, právě před 35 lety, změnil působiště a začal pracovat na brněnské hvězdárně. Ta v dalším roce získala označení Mikuláše Koperníka, a celá následující epocha, kdy hvězdárna pod tímto čím dál známějším jménem působila, byla Zdeňkem Pokorným zásadně ovlivněna.

Hvězdárna začala vydávat užitečnou a oblíbenou vzdělávací literaturu – vzpomeňme „Kapitoly z astronomie“ nebo programy (nejen čistě astronomické) pro kalkulátory. Astronomické vzdělávání se také stalo Zdeňkovým životním posláním. Působil ale také ve výzkumu, během své disertace o planetě Jupiter. A organizoval s neobyčejnou pečlivostí pozorování proměnných hvězd i vzdělávání v tomto oboru.

Pro vývoj hvězdárny byl přelomem jeho dvouletý kurs astronomie, s důmyslnými, pečlivě připravenými lekcemi, psaný jeho úhledným krasopisem a doprovázený řadou kreseb. Ty se začaly používat s nástupem xeroxu, a tak to vydrželo mnoho let.

Ještě před převratem vyšla jemu a dalším dvěma Zdeňkům, Horskému a Mikuláškoví, pozoruhodná a čtivá kniha „Sto astronomických omylů uvedených na pravou míru“. Pak již bez Zdeňka Horského psali sérii „Záludných otázek z astronomie“. A množství knih, které Zdeněk Pokorný napsal, narůstalo až do letoška.

Kalendárium astronomie, Planety, Astronomické vzdělávání, Pozorujeme planety, Příběh nesmrtelných poutníků, Váš průvodce vesmírem, Vesmírné objevy – invaze robotů do vesmíru, Zkáza přichází z kosmu, Mart'anské písky. . . . Jeho poslední publikace spatřily světlo světa dokonce teprve před pár měsíci: „Zlaté století astronomie“ a „Exoplanety“. Snad žádný český astronom jich tolik nevytvořil. Zdeněk hleděl do budoucnosti, věnoval se netradičním tématům. . . . Radost jeho knížky otevřít a číst. Plány na „Svět planet“, „Kuriózní vesmír“, „Vesmír jenom pro nás?“, sérii „Průhledů do budoucnosti“ a mnoho dalších projektů se však naplnění již nedočkají.

Od pouhé tištěné literatury ale Zdeněk, zběhlý už v užívání sálových počítačů, pokročil také k výuce opřené o počítače stolní. Multimediální kurs „Astro 2001“ byl vydán v ohromném počtu kopií a pak se v anglické podobě rozšířil po celém světě.

Ve své době to byl zcela ojedinělý didaktický počín, který udivuje svojí nadčasovostí. Další počín, na němž se podílel, bylo založení „Instantních astronomických novin“, následovala podpora internetových aktivit brněnské hvězdárny.

Po převratu začal spolu se Zdeňkem Mikuláškem působit na Masarykově univerzitě, kde se habilitoval. Díky jejich působení lákal obor fyzika stále větší množství zájemců o studium astronomie, z nichž mnozí již získali vědecký titul, ať již v astronomii nebo jiném oboru fyziky. Tajemství tohoto úspěchu tkví jistě i v tom, že přivedl výuku astronomie od tradičního opakování matoucích tvrzení, kořenících už v aristotelovské fyzice, na úroveň fyziky moderní, s přesnou terminologií a propracovanou didaktikou.

V roce 1992 se stal spoluzakladatelem „Sdružení hvězdáren a planetárií“, které nejen pomohlo přejít řadě astronomických organizací pod tehdy zřizované krajské úřady, ale dalo za vznik nové, velmi bezprostřední spolupráci mezi jednotlivými hvězdárnami a jejich pracovníky.

V roce 2002 Zdeněk Pokorný převzal od svého souputníka funkci ředitele brněnské hvězdárny. Pod jeho vedením se zintenzívnila tvorba nových programů v planetáriu. Uvedl v život ucelenou koncepci vzdělávacích pořadů počínaje prvními třídami základních škol a konče nejvyššími ročníky škol vysokých. Do dramaturgie těchto představení přinesl celou řadu netradičních, ale velmi progresivních postupů. Mnohé z jeho pořadů shlédlo hodně přes sto tisíc diváků . . .

Zdeněk po sobě zanechal dva dospělé syny, které měl se svou manželkou MUDr. Jitkou Pokornou. Ti všichni se o něj doma starali až do poslední chvíle.

Smrt si pro Zdeňka přišla nespravedlivě brzo. Svým citlivým a kultivovaným přístupem k lidem si získal mnoho příznivců, přátel i následovníků. Bude nám velmi chybět.

Jan Hollan, Jiří Dušek